

ΑΣΚΗΣΕΙΣ με ΛΥΣΕΙΣ 07. Χώροι με εσωτερικό γινόμενο

Ανασκόπηση

- ♦ **Η ανισότητα Cauchy-Bunyakovsky-Schwarz** Εάν X είναι ένας διανυσματικός χώρος με εσωτερικό γινόμενο $\langle \cdot, \cdot \rangle$ και νόρμα που ορίζεται με τη σχέση $\| \cdot \| = \langle \cdot, \cdot \rangle^{1/2}$ (**επαγόμενη νόρμα**), τότε

$$|\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle| \leq \|\mathbf{u}\| \|\mathbf{v}\|$$

για όλα τα διανύσματα $\mathbf{u}$ και $\mathbf{v}$ του X . Ισότητα ισχύει στην ανισότητα αν και μόνο αν τα $\mathbf{u}$ και $\mathbf{v}$ είναι γραμμικά εξαρτημένα.

- ♦ **Το Πυθαγόρειο Θεώρημα.** Έστω X ένας διανυσματικός χώρος με εσωτερικό γινόμενο $\langle \cdot, \cdot \rangle$ και επαγόμενη νόρμα $\| \cdot \|$. Εάν $\mathbf{u}_1, \mathbf{u}_2, \dots, \mathbf{u}_n$ είναι διανύσματα του X ανά δύο κάθετα μεταξύ τους, δηλαδή $\langle \mathbf{u}_i, \mathbf{u}_j \rangle = 0$, αν $i \neq j$, τότε

$$\|\mathbf{u}_1 + \mathbf{u}_2 + \dots + \mathbf{u}_n\|^2 = \|\mathbf{u}_1\|^2 + \|\mathbf{u}_2\|^2 + \dots + \|\mathbf{u}_n\|^2.$$

- ♦ **Ο νόμος του παραλληλογράμμου.** Έστω X ένας διανυσματικός χώρος με εσωτερικό γινόμενο $\langle \cdot, \cdot \rangle$ και επαγόμενη νόρμα $\| \cdot \|$. Δείξτε ότι

$$\|\mathbf{x} + \mathbf{y}\|^2 + \|\mathbf{x} - \mathbf{y}\|^2 = 2(\|\mathbf{x}\|^2 + \|\mathbf{y}\|^2)$$

για όλα τα $\mathbf{x}$ και $\mathbf{y}$ στο X .

Ασκήσεις

- Σε κάθε διανυσματικό χώρο X με εσωτερικό γινόμενο $\langle \cdot, \cdot \rangle$ ισχύουν
(α) Εάν για κάποιο $\mathbf{u} \in X$ είναι $\langle \mathbf{x}, \mathbf{u} \rangle = 0$ για κάθε $\mathbf{x} \in X$, τότε $\mathbf{u} = \mathbf{0}$.
(β) $\langle \mathbf{0}, \mathbf{u} \rangle = 0$ για κάθε $\mathbf{u} \in X$.
- Εάν $\mathbf{u} \cdot \mathbf{v}$ είναι το σύνηθες εσωτερικό γινόμενο στο $\mathbb{R}^3$, και A είναι ένα αντιστρέψιμο 3×3 μητρώο δείξτε ότι η σχέση

$$\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle = A\mathbf{u} \cdot A\mathbf{v}$$

ορίζει ένα εσωτερικό γινόμενο στο $\mathbb{R}^3$. Σημειώνουμε ότι

$$\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle = A\mathbf{u} \cdot A\mathbf{v} = (A\mathbf{u})^T A\mathbf{v} = \mathbf{u}^T A^T A\mathbf{v}.$$

- Αποδείξτε την ανισότητα Cauchy-Bunyakovsky-Schwarz. **Υπόδειξη:** Από την ιδιότητα του εσωτερικού γινομένου, $\langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle \geq 0$, έχουμε ότι

$$\begin{aligned} 0 &\leq \langle \mathbf{u} - t\mathbf{v}, \mathbf{u} - t\mathbf{v} \rangle \\ &= \langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle - 2t\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle + t^2\langle \mathbf{v}, \mathbf{v} \rangle \end{aligned}$$

ισοδύναμα

$$\|\mathbf{v}\|^2 t^2 - 2\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle t + \|\mathbf{u}\|^2 \geq 0$$

για κάθε $t \in \mathbb{R}$. Τι μπορεί να ειπωθεί για την διακρίνουσα του παραπάνω τριωνύμου;

4. Έστω X ένας διανυσματικός χώρος με εσωτερικό γινόμενο $\langle \cdot, \cdot \rangle$ και επαγόμενη νόρμα $\| \cdot \|$. Αν $\mathbf{u}$ και $\mathbf{v}$ είναι ορθογώνια διανύσματα του X δείξτε ότι

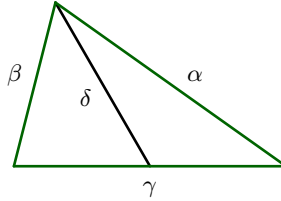
$$\| \mathbf{u} + \mathbf{v} \| = \| \mathbf{u} - \mathbf{v} \|.$$

5. Αποδείξτε το Πυθαγόρειο Θεώρημα για τρία διανύσματα. **Υπόδειξη:**

$$\| \mathbf{u}_1 + \mathbf{u}_2 + \mathbf{u}_3 \|^2 = \langle \mathbf{u}_1 + \mathbf{u}_2 + \mathbf{u}_3, \mathbf{u}_1 + \mathbf{u}_2 + \mathbf{u}_3 \rangle.$$

6. Αποδείξτε το νόμο του παραλληλογράμμου.

7. Για το τρίγωνο του σχήματος χρησιμοποιώντας το εσωτερικό γινόμενο αποδείξτε το Θεώρημα του

Απολλωνίου:

$$\alpha^2 + \beta^2 = \frac{\gamma^2}{2} + 2\delta^2,$$

όπου δ είναι το μήκος της διαμέσου.

8. Εάν σε χώρο με εσωτερικό γινόμενο $\langle \cdot, \cdot \rangle$ τα **μη μηδενικά** διανύσματα $\{\mathbf{u}_1, \mathbf{u}_2, \dots, \mathbf{u}_n\}$, είναι ανά δύο ορθογώνια, δηλαδή $\langle \mathbf{u}_i, \mathbf{u}_j \rangle = 0$ για $i \neq j$, τότε είναι γραμμικά ανεξάρτητα.
9. Έστω ότι το $\mathbf{a}$ είναι ένα τυχαίο αλλά σταθερό διάνυσμα στο $\mathbb{R}^n$.
- (α') Ναδειχθεί ότι $\| \mathbf{a} \|_2 \leq \| \mathbf{a} \|_1$.
- (β') Ναδειχθεί ότι $\| \mathbf{a} \|_\infty \leq \| \mathbf{a} \|_p \leq n^{1/p} \| \mathbf{a} \|_\infty$ για $p = 1, 2$.
10. Σε χώρο X με εσωτερικό γινόμενο $\langle \cdot, \cdot \rangle$ και επαγόμενη νόρμα $\| \cdot \|$ δείξτε ότι για $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in X$ ισχύει $\| a\mathbf{u} + b\mathbf{v} \| = \| b\mathbf{u} + a\mathbf{v} \|$ για όλα τα $a, b \in \mathbb{R}$ αν και μόνο αν $\| \mathbf{u} \| = \| \mathbf{v} \|$.
11. **Η νόρμα Frobenius.** Εάν A είναι ένα $n \times n$ μητρώο, ορίζουμε το **ίχνος** (trace) του A να είναι το άθροισμα των στοιχείων της κύριας διαγωνίου του A . Το συμβολίζουμε με $\text{trace } A$ έτσι

$$\text{trace } A = a_{11} + a_{22} + \dots + a_{nn}.$$

- (α') Δείξτε ότι στον χώρο $\mathbb{M}^{n,m}(\mathbb{R})$ η σχέση

$$\langle A, B \rangle := \text{trace}(A^T B)$$

είναι ένα εσωτερικό γινόμενο. Την επαγόμενη νόρμα ονομάζουμε **νόρμα Frobenius**.

- (β') Βρείτε μια αναλυτική έκφραση για την νόρμα Frobenius $\| \cdot \|_F$ του μητρώου $A = (a_{ij}) \in \mathbb{M}^{2,3}$.

12. Αν

$$\mathbf{q} = \begin{pmatrix} \cos \theta \\ \sin \theta \end{pmatrix}$$

είναι ένα μοναδιαίο διάνυσμα ορίζουμε το μητρώο $Q = 2\mathbf{q}\mathbf{q}^T - I$.

- (α') Δείξτε ότι $Q = Q^T$ και $Q^2 = I$ επομένως $Q^{-1} = Q^T = Q$.

- (β') Οι στήλες του είναι μοναδιαία διανύσματα, κάθετα μεταξύ τους και αποτελούν μια βάση για το $\mathbb{R}^2$.

ΛΥΣΕΙΣ

1. (α) Πράγματι για $\mathbf{x} = \mathbf{u}$ έχουμε

$$\langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle = 0 \Rightarrow \mathbf{u} = \mathbf{0}$$

από τον ορισμό του εσωτερικού γινομένου.

- (β) Αν $\mathbf{u} \in X$, τότε για $\mathbf{v} \in X$, έχουμε

$$\begin{aligned}\langle \mathbf{0}, \mathbf{u} \rangle &= \langle \mathbf{v} - \mathbf{v}, \mathbf{u} \rangle \\ &= \langle \mathbf{v}, \mathbf{u} \rangle - \langle \mathbf{v}, \mathbf{u} \rangle \quad (\text{από γραμμικότητα του εσωτερικού γινομένου}) \\ &= 0.\end{aligned}$$

2. Δείχνουμε ότι ισχύουν όλες οι ιδιότητες που ορίζουν ένα εσωτερικό γινόμενο.

Σημειώνουμε ότι αν $\mathbf{u} \in \mathbb{R}^3$, τότε

$$A\mathbf{u} = A \begin{pmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \mathbf{x}.$$

Έτσι αν $A\mathbf{u} = \mathbf{x}$ και $A\mathbf{v} = \mathbf{y}$, τότε

$$\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle = A\mathbf{u} \cdot A\mathbf{v} = \mathbf{x} \cdot \mathbf{y} = x_1y_1 + x_2y_2 + x_3y_3$$

και

$$\|A\mathbf{u}\| = \|\mathbf{x}\| = \sqrt{x_1^2 + x_2^2 + x_3^2}.$$

- (i) Για κάθε διάνυσμα $\mathbf{u}$ έχουμε

$$\langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle = A\mathbf{u} \cdot A\mathbf{u} = \|A\mathbf{u}\|^2 \geq 0$$

όπου $\|\cdot\|$ είναι το μέτρο διανύσματος του $\mathbb{R}^3$.

- (ii) Αν $\langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle = 0$, τότε

$$\langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle = A\mathbf{u} \cdot A\mathbf{u} = \|A\mathbf{u}\|^2 = 0 \Leftrightarrow A\mathbf{u} = \mathbf{0}$$

και επειδή το μητρώο A είναι αντιστρέψιμο η μοναδική λύση του συστήματος $A\mathbf{u} = \mathbf{0}$ είναι η μηδενική, κατά συνέπεια $\mathbf{u} = \mathbf{0}$.

- (iii)

$$\begin{aligned}\langle \mathbf{u} + \mathbf{v}, \mathbf{w} \rangle &= (A(\mathbf{u} + \mathbf{v})) \cdot A\mathbf{w} \\ &= (A\mathbf{u} + A\mathbf{v}) \cdot A\mathbf{w} \quad (\text{ιδιότητα γινομένου μητρώων}) \\ &= A\mathbf{u} \cdot A\mathbf{w} + A\mathbf{v} \cdot A\mathbf{w} \quad (\text{ιδιότητα του συνήθους εσωτερικού γινομένου}) \\ &= \langle \mathbf{u}, \mathbf{w} \rangle + \langle \mathbf{v}, \mathbf{w} \rangle \quad (\text{ορισμός του } \langle \cdot, \cdot \rangle)\end{aligned}$$

- (iv)

$$\begin{aligned}\langle \lambda \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle &= A(\lambda \mathbf{u}) \cdot A\mathbf{v} \\ &= (\lambda A\mathbf{u}) \cdot A\mathbf{v} \\ &= \lambda A\mathbf{u} \cdot A\mathbf{v} \quad (\lambda(\mathbf{x}) \cdot \mathbf{y} = \lambda(\mathbf{x} \cdot \mathbf{y})) \\ &= \lambda \langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle\end{aligned}$$

(v)

$$\begin{aligned}\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle &= A\mathbf{u} \cdot A\mathbf{v} \\ &= A\mathbf{v} \cdot A\mathbf{u} & (\mathbf{x} \cdot \mathbf{y} = \mathbf{y} \cdot \mathbf{x}) \\ &= \langle \mathbf{v}, \mathbf{u} \rangle\end{aligned}$$

3. Από την ιδιότητα του εσωτερικού γινομένου, $\langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle \geq 0$ και για κάθε $t \in \mathbb{R}$, έχουμε ότι

$$\begin{aligned}0 &\leq \langle \mathbf{u} - t\mathbf{v}, \mathbf{u} - t\mathbf{v} \rangle \\ &= \langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle - 2t\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle + t^2\langle \mathbf{v}, \mathbf{v} \rangle\end{aligned}$$

ισοδύναμα

$$\|\mathbf{v}\|^2 t^2 - 2\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle t + \|\mathbf{u}\|^2 \geq 0$$

για κάθε $t \in \mathbb{R}$, κατά συνέπεια το τριώνυμο ή δεν έχει ρίζες, ή έχει διπλή ρίζα, ισοδύναμα η διακρίνουσά του είναι μικρότερη ή ίση του μηδενός, ισοδύναμα

$$4\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle^2 - 4\|\mathbf{v}\|^2\|\mathbf{u}\|^2 \Leftrightarrow |\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle| \leq \|\mathbf{u}\|\|\mathbf{v}\| \quad (1)$$

που είναι το ζητούμενο. Ισότητα στην (1) συμβαίνει αν και μόνο εάν το τριώνυμο έχει διπλή ρίζα, ισοδύναμα υπάρχει $t_0 \in \mathbb{R}$ ώστε

$$\langle \mathbf{u} - t_0\mathbf{v}, \mathbf{u} - t_0\mathbf{v} \rangle = 0,$$

τότε όμως από ιδιότητα του εσωτερικού γινομένου ($\langle \mathbf{x}, \mathbf{x} \rangle = 0 \Leftrightarrow \mathbf{x} = \mathbf{0}$), έπεται ότι $\mathbf{u} - t_0\mathbf{v} = \mathbf{0}$, ισοδύναμα $\mathbf{u} = t_0\mathbf{v}$, ισοδύναμα τα διανύσματα είναι γραμμικά εξαρτημένα.

4.

$$\begin{aligned}\|\mathbf{u} \pm \mathbf{v}\|^2 &= \langle \mathbf{u} \pm \mathbf{v}, \mathbf{u} \pm \mathbf{v} \rangle \\ &= \langle \mathbf{u}, \mathbf{u} \rangle \pm \langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle \pm \langle \mathbf{v}, \mathbf{u} \rangle + \langle \mathbf{v}, \mathbf{v} \rangle \\ &= \|\mathbf{u}\|^2 \pm 2\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle + \|\mathbf{v}\|^2 \\ &= \|\mathbf{u}\|^2 + \|\mathbf{v}\|^2 & (\text{αφού } \langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle = 0)\end{aligned}$$

Ο όρος που καθορίζεται από το πρόσθετο είναι το μικτό εσωτερικό γινόμενο το οποίο είναι ίσο με μηδέν από ορθογωνιότητα. Έτσι

$$\|\mathbf{u} + \mathbf{v}\| = \|\mathbf{u} - \mathbf{v}\| = \sqrt{\|\mathbf{u}\|^2 + \|\mathbf{v}\|^2}.$$

Η τελευταία σχέση είναι το πυθαγόρειο θεώρημα.

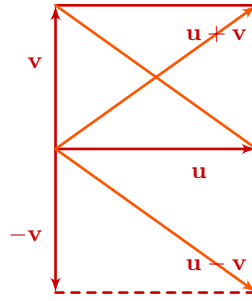
Γεωμετρικά στον $\mathbb{R}^n$: Τα δύο κάθετα διανύσματα παράγουν ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο, του οποίου οι δύο διαγώνιοι είναι ίσες, βλέπε Σχήμα 1. Η μία, από το $\mathbf{0}$, είναι το άθροισμα $\mathbf{u} + \mathbf{v}$ και η άλλη έχει μήκος $\|\mathbf{u} - \mathbf{v}\|$, επομένως

$$\|\mathbf{u} + \mathbf{v}\| = \|\mathbf{u} - \mathbf{v}\|.$$

Τόσο απλά.

5. Χρησιμοποιώντας τις ιδιότητες του εσωτερικού γινομένου βρίσκουμε

$$\begin{aligned}\|\mathbf{u}_1 + \mathbf{u}_2 + \mathbf{u}_3\|^2 &= \langle \mathbf{u}_1 + \mathbf{u}_2 + \mathbf{u}_3, \mathbf{u}_1 + \mathbf{u}_2 + \mathbf{u}_3 \rangle \\ &= \sum_{i,j=1}^3 \langle \mathbf{u}_i, \mathbf{u}_j \rangle \\ &= \langle \mathbf{u}_1, \mathbf{u}_1 \rangle + \langle \mathbf{u}_2, \mathbf{u}_2 \rangle + \langle \mathbf{u}_3, \mathbf{u}_3 \rangle & (\langle \mathbf{u}_i, \mathbf{u}_j \rangle = 0 \text{ αν } i \neq j) \\ &= \|\mathbf{u}_1\|^2 + \|\mathbf{u}_2\|^2 + \|\mathbf{u}_3\|^2.\end{aligned}$$

Σχήμα 1: Άσκηση 4.

6. Στην λύση της Άσκησης 4 δείξαμε ότι

$$\|\mathbf{x} + \mathbf{y}\|^2 = \langle \mathbf{x}, \mathbf{x} \rangle + 2\langle \mathbf{x}, \mathbf{y} \rangle + \langle \mathbf{y}, \mathbf{y} \rangle$$

$$\|\mathbf{x} - \mathbf{y}\|^2 = \langle \mathbf{x}, \mathbf{x} \rangle - 2\langle \mathbf{x}, \mathbf{y} \rangle + \langle \mathbf{y}, \mathbf{y} \rangle$$

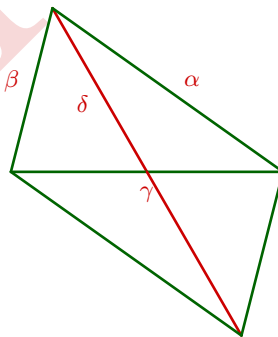
Προσθέτοντας κατά μέλη βρίσκουμε

$$\|\mathbf{x} + \mathbf{y}\|^2 + \|\mathbf{x} - \mathbf{y}\|^2 = 2(\|\mathbf{x}\|^2 + \|\mathbf{y}\|^2).$$

Σημειώνουμε ότι οι ποσότητες $\|\mathbf{x} + \mathbf{y}\|$ και $\|\mathbf{x} - \mathbf{y}\|$ είναι οι διαγώνιοι του παραλληλογράμμου που ορίζουν τα διανύσματα $\mathbf{u}$ και $\mathbf{v}$. Ο νόμος του παραλληλογράμμου λέει ότι το άθροισμα των τετραγώνων των διαγωνίων παραλληλογράμμου είναι ίσο με το άθροισμα των τετραγώνων των τεσσάρων πλευρών.

7. Προεκτείνοντας τη διάμεσο κατά δ και στη συνέχεια κατασκευάζοντας το σχετικό τετράπλευρο, βλέπε Σχήμα 2, παρατηρούμε ότι οι διαγώνιοί του διχοτομούνται άρα το τετράπλευρο είναι παραλληλόγραμμο με πλευρές α, β και διαγώνιους γ, δ . Έτσι από το νόμο του παραλληλογράμμου (Άσκηση 6) έχουμε

$$(2\delta)^2 + \gamma^2 = 2(\alpha^2 + \beta^2) \Rightarrow \alpha^2 + \beta^2 = \frac{\gamma^2}{2} + 2\delta^2.$$

Σχήμα 2: Άσκηση 7.

8. Έστω ότι $c_1 \mathbf{u}_1 + c_2 \mathbf{u}_2 + \dots + c_n \mathbf{u}_n = \mathbf{0}$, δείχνουμε ότι $c_1 = c_2 = \dots = 0$. Για $k \in \{1, 2, \dots, n\}$ από την υπόθεση έχουμε

$$\langle c_1 \mathbf{u}_1 + c_2 \mathbf{u}_2 + \dots + c_n \mathbf{u}_n, \mathbf{u}_k \rangle = \langle \mathbf{0}, \mathbf{u}_k \rangle = 0,$$

από την Άσκηση 1 (β'), οπότε από την γραμμικότητα του εσωτερικού γινομένου βρίσκουμε

$$c_1 \langle \mathbf{u}_1, \mathbf{u}_k \rangle + c_2 \langle \mathbf{u}_2, \mathbf{u}_k \rangle + \dots + c_n \langle \mathbf{u}_n, \mathbf{u}_k \rangle = 0$$

$$c_k \langle \mathbf{u}_k, \mathbf{u}_k \rangle = 0 \quad (\langle \mathbf{u}_j, \mathbf{u}_k \rangle = 0 \quad j \neq k)$$

$$c_k \|\mathbf{u}_k\|^2 = 0$$

οπότε $c_k = 0$ αφού $\mathbf{u}_k \neq 0$. Το k είναι τυχαίο, επομένως το αποτέλεσμα ισχύει για όλα τα $k = 1, 2, \dots, n$.

9. Έστω $\mathbf{a} = (a_1 \ a_2 \ \dots \ a_n)^T \in \mathbb{R}^n$. Θυμίζουμε ότι για μη αρνητικούς πραγματικούς αριθμούς r, s έχουμε $\sqrt{r+s} \leq \sqrt{r} + \sqrt{s}$, έτσι

(α)

$$\begin{aligned}\|\mathbf{a}\|_2 &= \sqrt{a_1^2 + a_2^2 + \dots + a_n^2} \leq \sqrt{a_1^2} + \sqrt{a_2^2} + \dots + \sqrt{a_n^2} \\ &= |a_1| + |a_2| + \dots + |a_n| \\ &= \|\mathbf{a}\|_1\end{aligned}$$

(β) Έστω $\max\{|a_1|, |a_2|, \dots, |a_n|\} = |a_k|$, για κάποιο $k \in \{1, 2, \dots, n\}$, τότε

i. ($p = 1$) Αφενός

$$\|\mathbf{a}\|_\infty = |a_k| \leq |a_1| + |a_2| + \dots + |a_n| = \|\mathbf{a}\|_1$$

και αφετέρου

$$\|\mathbf{a}\|_1 = |a_1| + |a_2| + \dots + |a_n| \leq |a_k| + |a_k| + \dots + |a_k| = n\|\mathbf{a}\|_\infty$$

έτσι συνδυάζοντας τις δύο ανισότητες βρίσκουμε

$$\|\mathbf{a}\|_\infty \leq \|\mathbf{a}\|_1 \leq n\|\mathbf{a}\|_\infty.$$

ii. ($p = 2$) Αφενός

$$\|\mathbf{a}\|_\infty = |a_k| = \sqrt{|a_k|^2} \leq \sqrt{|a_1|^2 + |a_2|^2 + \dots + |a_n|^2} = \|\mathbf{a}\|_2$$

και αφετέρου

$$\begin{aligned}\|\mathbf{a}\|_2 &= \sqrt{|a_1|^2 + |a_2|^2 + \dots + |a_n|^2} \leq \sqrt{|a_k|^2 + |a_k|^2 + \dots + |a_k|^2} \\ &= \sqrt{n|a_k|^2} \\ &= \sqrt{n}\|\mathbf{a}\|_\infty\end{aligned}$$

οπότε από τις δύο ανισότητες προκύπτει ότι

$$\|\mathbf{a}\|_\infty \leq \|\mathbf{a}\|_2 \leq \sqrt{n}\|\mathbf{a}\|_\infty$$

που είναι το ζητούμενο.

10. Από την υπόθεση έχουμε

$$\begin{aligned}\|\mathbf{a}\mathbf{u} + \mathbf{b}\mathbf{v}\|^2 &= \|\mathbf{b}\mathbf{u} + \mathbf{a}\mathbf{v}\|^2 \Leftrightarrow \langle \mathbf{a}\mathbf{u} + \mathbf{b}\mathbf{v}, \mathbf{a}\mathbf{u} + \mathbf{b}\mathbf{v} \rangle = \langle \mathbf{b}\mathbf{u} + \mathbf{a}\mathbf{v}, \mathbf{b}\mathbf{u} + \mathbf{a}\mathbf{v} \rangle \\ &\Leftrightarrow a^2\|\mathbf{u}\|^2 + 2ab\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle + b^2\|\mathbf{v}\|^2 = b^2\|\mathbf{u}\|^2 + 2ab\langle \mathbf{u}, \mathbf{v} \rangle + a^2\|\mathbf{v}\|^2 \\ &\Leftrightarrow (a^2 - b^2)\|\mathbf{u}\|^2 = (a^2 - b^2)\|\mathbf{v}\|^2 \\ &\Leftrightarrow \|\mathbf{u}\| = \|\mathbf{v}\|\end{aligned}$$

παίρνοντας $a^2 \neq b^2$.

11. Αν $A, B \in \mathbb{M}^{n,m}(\mathbb{R})$, τότε το μητρώο $A^T B$ είναι $m \times m$. Αν $\mathbf{a}_j$, $j = 1, 2, \dots, m$ είναι οι στήλες του μητρώου A , τότε

$$A^T A = \begin{pmatrix} \mathbf{a}_1^T \\ \vdots \\ \mathbf{a}_m^T \end{pmatrix} (\mathbf{a}_1 \ \dots \ \mathbf{a}_m) = (\mathbf{a}_i^T \mathbf{a}_j) = (\mathbf{a}_i \cdot \mathbf{a}_j)$$

με $i, j \in \{1, \dots, m\}$, όπου “ $\cdot$ ” είναι το σύνηθες εσωτερικό γινόμενο στον $\mathbb{R}^n$. Έτσι

(i)

$$\langle A, A \rangle = \text{trace}(A^T A) = \mathbf{a}_1^T \mathbf{a}_1 + \cdots + \mathbf{a}_m^T \mathbf{a}_m = \|\mathbf{a}_1\|^2 + \cdots + \|\mathbf{a}_m\|^2 \geq 0$$

όπου $\|\mathbf{a}_j\|$ είναι το μέτρο του διανύσματος $\mathbf{a}_j$, $j = 1, \dots, m$ και

$$\langle A, A \rangle = 0 \Leftrightarrow \|\mathbf{a}_1\|^2 + \cdots + \|\mathbf{a}_m\|^2 = 0 \Leftrightarrow \mathbf{a}_1 = \cdots = \mathbf{a}_m = \mathbf{0} \Leftrightarrow A = O,$$

όπου O είναι το μηδενικό $m \times m$ μητρώο.

(ii)

$$\begin{aligned} \langle A + B, C \rangle &= (\mathbf{a}_1 + \mathbf{b}_1)^T \mathbf{c}_1 + \cdots + (\mathbf{a}_m + \mathbf{b}_m)^T \mathbf{c}_m \\ &= (\mathbf{a}_1^T + \mathbf{b}_1^T) \mathbf{c}_1 + \cdots + (\mathbf{a}_m^T + \mathbf{b}_m^T) \mathbf{c}_m \\ &= \mathbf{a}_1^T \mathbf{c}_1 + \mathbf{b}_1^T \mathbf{c}_1 + \cdots + \mathbf{a}_m^T \mathbf{c}_m + \mathbf{b}_m^T \mathbf{c}_m \\ &= \text{trace}(A^T B) + \text{trace}(A^T C) \\ &= \langle A, C \rangle + \langle B, C \rangle. \end{aligned}$$

(iii)

$$\begin{aligned} \langle \lambda A, B \rangle &= (\lambda \mathbf{a}_1)^T \mathbf{b}_1 + \cdots + (\lambda \mathbf{a}_m)^T \mathbf{b}_m \\ &= (\lambda \mathbf{a}_1^T) \mathbf{b}_1 + \cdots + (\lambda \mathbf{a}_m^T) \mathbf{b}_m \\ &= \lambda \mathbf{a}_1^T \mathbf{b}_1 + \cdots + \lambda \mathbf{a}_m^T \mathbf{b}_m \\ &= \lambda \text{trace}(A^T B) \\ &= \lambda \langle A, B \rangle. \end{aligned}$$

(iv)

$$\begin{aligned} \langle A, B \rangle &= \langle \mathbf{a}_1, \mathbf{b}_1 \rangle + \cdots + \langle \mathbf{a}_m, \mathbf{b}_m \rangle \\ &= \langle \mathbf{b}_1, \mathbf{a}_1 \rangle + \cdots + \langle \mathbf{b}_m, \mathbf{a}_m \rangle \\ &= \langle B, A \rangle \end{aligned}$$

αφού το “ $\cdot$ ” είναι το σύνηθες εσωτερικό γινόμενο.

Επομένως η σχέση $\langle A, B \rangle = \text{trace}(A^T B)$ είναι εσωτερικό γινόμενο στο χώρο των πραγματικών $n \times m$ μητρώων.

Αν

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \end{pmatrix},$$

τότε από το (i) έχουμε

$$\begin{aligned} \|A\|_F &= \sqrt{\text{trace}(A^T A)} = \sqrt{a_{11}^2 + a_{21}^2 + a_{12}^2 + a_{22}^2 + a_{13}^2 + a_{23}^2} \\ &= \left(\sum_{i,j=1}^3 a_{ij}^2 \right)^{1/2}. \end{aligned}$$

12. Σημειώνουμε ότι $\mathbf{q} \cdot \mathbf{q} = \mathbf{q}^T \mathbf{q} = 1$ αφού το $\mathbf{q}$ είναι μοναδιαίο.

(α) Υπολογίζουμε

$$\begin{aligned} Q^T &= (2\mathbf{q}\mathbf{q}^T - I)^T = (2\mathbf{q}\mathbf{q}^T)^T - I^T = 2(\mathbf{q}^T)^T \mathbf{q}^T - I = 2\mathbf{q}\mathbf{q}^T - I = Q \\ Q^2 &= (2\mathbf{q}\mathbf{q}^T - I)(2\mathbf{q}\mathbf{q}^T - I) = 4\mathbf{q}\mathbf{q}^T \mathbf{q}\mathbf{q}^T - 2\mathbf{q}\mathbf{q}^T - 2\mathbf{q}\mathbf{q}^T + I^2 = 4\mathbf{q}\mathbf{q}^T - 4\mathbf{q}\mathbf{q}^T + I = I \end{aligned}$$

Από τις δύο σχέσεις έπεται ότι

$$Q^2 = QQ^T = I \Rightarrow Q = Q^T = Q^{-1}$$

από μοναδικότητα του αντίστροφου μητρώου.

(β) Αν $Q = (\mathbf{a}_1 \ \mathbf{a}_2)$, τότε, βλέπε Άσκηση 11, έχουμε

$$Q^T Q = I \Leftrightarrow \begin{pmatrix} \mathbf{a}_1 \cdot \mathbf{a}_1 & \mathbf{a}_1 \cdot \mathbf{a}_2 \\ \mathbf{a}_2 \cdot \mathbf{a}_1 & \mathbf{a}_2 \cdot \mathbf{a}_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$$

απ' όπου συμπεραίνουμε ότι

$$\|\mathbf{a}_1\| = \|\mathbf{a}_2\| = 1, \quad \text{και} \quad \langle \mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2 \rangle = 0.$$

Επομένως τα διανύσματα $\mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2$ είναι γραμμικά ανεξάρτητα, βλέπε Άσκηση 8, κατά συνέπεια αποτελούν μια βάση στον $\mathbb{R}^2$, είναι μοναδιαία και ορθογώνια μεταξύ τους. Μια τέτοια βάση λέγεται **ορθοκανονική** βάση. Ένα μητρώο του οποίου οι στήλες είναι μοναδιαία διανύσματα ανά δύο ορθογώνια λέγεται **ορθογώνιο** μητρώο. Θα συζητούσαμε αναλυτικά τις έννοιες αυτές σε επόμενο κεφάλαιο.